

UOT 81

<https://doi.org/10.59849/2311-8482.2025.3.20>

VƏFA İSGƏNDƏROVA

MƏLUMATLARIN VİZUALLAŞDIRILMASI ÜSULLARI DATA JURNALİSTİKASINDA VERİLƏNLƏRƏ ƏSASLANAN HEKAYƏLƏRİN ETİBARLILIĞINI VƏ TƏSİRİNİ NECƏ ARTIRA BİLƏR?

Müasir media ekosistemində informasiyanın istehsalı və yayılması sürətlə inkişaf etdiyi üçün xəbərlərin vizual təqdimatı oxucu qavrayışını və dərk etmə səviyyəsini artıran mühüm vasitəyə çevrilmişdir. Data jurnalistikası yalnız statistik məlumatların təhlili və təqdimatını deyil, həm də auditoriyanın tənqidi düşüncə bacarıqlarını inkişaf etdirməyi hədəfləyir. Bu çərçivədə tədqiqat, data vizuallaşdırmasının xəbərlərin dəqiqliyinə, obyektivliyinə və ictimaiyyətin məlumatlı qərarvermə proseslərinə təsirini qiymətləndirir. Qrafiklər, xəritələr, infoqrafiklər və interaktiv vizualizasiya vasitələrinin istifadəsi məlumat istehlakçılarını daha aktiv iştirakçıya çevirir və jurnalistikanın şəffaflıq və etibarlılıq prinsiplərinə töhfə verir. Nəticələr göstərir ki, vizual təqdimat yalnız məlumatları daha anlaşılana hala gətirmir, eyni zamanda media istehlakçıları ilə daha güclü bir əlaqə qurmağa və informasiya əsasında qərarların daha obyektiv verilməsinə şərait yaradır.

Açar sözlər: data jurnalistikası, vizuallaşdırma, media texnologiyaları, infoqrafika, etibarlılıq

Giriş

Müasir media ekosistemi sürətlə dəyişən və informasiyanın istehsalının, yayılmasının yüksək dinamizmlə həyata keçirildiyi bir sahəyə çevrilmişdir. Xəbərlərin müxtəlif rəqəmsal platformalar vasitəsilə geniş auditoriyalara çatdırılması, informasiyanın intensiv axınının idarə olunmasını və etibarlılığının təmin edilməsini daha da aktual etmişdir. Bu kontekstdə obyektiv jurnalistikanın qorunması və ictimaiyyətin dəqiq məlumatla təmin edilməsi üçün data yönümlü yanaşmaların əhəmiyyəti artmışdır.

Data jurnalistikası rəqəmsal texnologiyaların və statistik metodların jurnalistikanın əsas elementləri ilə inteqrasiyasına əsaslanan innovativ bir sahə kimi meydana çıxmışdır. Ənənəvi xəbər istehsalından fərqli olaraq, bu yanaşma məlumatların sistemli şəkildə toplanması, təhlili və vizuallaşdırılması yolu ilə daha dərin və elmi əsaslandırılmış informasiya təqdimatına imkan yaradır. Bununla yanaşı, data jurnalistikası yalnız xəm məlumatların toplanması və emalı ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda informasiya istehlakçılarının verilənləri daha anlaşılana və təsirli formada qavramasına şərait yaradır. Xüsusilə genişmiqyaslı və mürəkkəb data dəstlərinin insan idrakı üçün əlçatan və asan qavranıla bilən formatlarda təqdim edilməsi, jurnalistikanın maarifləndirmə funksiyasını gücləndirir.

Data vizualizasiyası vasitəsilə statistik analiz və dizaynın vəhdətindən istifadə edərək, verilənlərin arxasında gizlənən meyilləri və tendensiyaları aşkara çıxarmaq, eyni zamanda auditoriyanın tənqidi təhlil bacarıqlarını inkişaf etdirmək mümkün olur. Bu baxımdan, data jurnalistikası jurnalistikaya tək cə metodoloji yeniliklər gətirmir, həm də jurnalistikanın əsas etik prinsipləri olan şəffaflıq, obyektivlik və dəqiqliyin qorunmasına töhfə verir. Beləliklə, data jurnalistikası çağdaş media mühitində informasiya istehsalının keyfiyyətinin yüksəldilməsinə və ictimai müzakirələrin daha faktoloji əsaslarla qurulmasına xidmət edən mühüm bir yanaşma kimi çıxış edir.

Əsas hissə

Rəqəmsal dünyada sürətlə artan data istehsalı və informasiya axınının intensivləşməsi, data jurnalistikasını müasir jurnalistikanın mühüm bir istiqamətinə çevirib. Bu yanaşma yalnız böyük həcmli data dəstlərinin sistemli şəkildə işlənməsini deyil, eyni zamanda cəmiyyət üçün aktual

problemlərin daha dərin və analitik şəkildə araşdırılmasını təmin edir. Kəmiyyət və keyfiyyət metodlarını birləşdirən data jurnalistikası, xam datanı strukturlaşdırılmış analizlərə əsaslanaraq emal etməyi və ondan əldə edilən nəticələri geniş ictimaiyyətlə paylaşmağı hədəfləyir [4, s. 333]. Beləliklə, xəbərlərin təqdimatında yalnız mətnə əsaslanaraq hekayə qurmaqla kifayətlənmir, eyni zamanda hadisələrin arxasında dayanan meyilləri, tendensiyaları və struktur problemlərini daha dəqiq şəkildə üzə çıxarır.

Data jurnalistikasının inkişafının əsas səbəblərindən biri, jurnalistika etikasının əsas prinsipləri olan dəqiqlik, obyektivlik və şəffaflığın data yönümlü yanaşma ilə daha güclü şəkildə təmin olunmasıdır. Xüsusilə çoxşaxəli və böyük həcmli data bazalarına əsaslanan xəbərlər, obyektiv statistik analizlər nəticəsində hazırlanır ki, bu da onların subyektiv şərhərdən uzaq, etibarlı və faktlara əsaslanan məzmun olmasına şərait yaradır. Məsələn, ətraf mühitin dəyişməsi, ictimai sərmayələrin bölgüsü və ya iqtisadi trendlər haqqında geniş həcmli datalar dərin statistik təhlildən keçərək ictimaiyyətə təqdim edildikdə, vətəndaşlar qərar vermə proseslərində daha şüurlu iştirak edə bilirlər [6, s. 9].

Data jurnalistikası təkcə “data emalı” prosesindən ibarət deyil. Onun təməlini təşkil edən tənqidi düşüncə hansı data mənbələrinin etibarlı olduğu, datanın hansı kontekstdə və hansı metodlarla toplandığı kimi vacib sualların cavablandırılmasında mərkəzi rol oynayır. Xüsusilə dezinformasiya və yanlış məlumatın sürətlə yayıla bildiyi müasir media mühitində, datanın dəqiqliyini və aktuallığını yoxlamaq jurnalistlərin əsas vəzifələrindən biridir. Hökumət hesabatları, beynəlxalq təşkilatların data bazaları, akademik araşdırmalar və ya sosial media platformalarından əldə edilən statistik məlumatların hansı şəraitdə və hansı məqsədlə istehsal olunduğunu anlamaq, nəticələrin sağlam şəkildə təhlil edilməsi üçün zəruridir [7, s. 44]. Əks halda manipulyativ datalar əsasında hazırlanmış xəbər məzmunları, ictimaiyyəti yanlış yönləndirə və jurnalistikanın etibarlılığını sarsıda bilər.

Data toplama prosesi, data jurnalistikasının ilk və ən kritik mərhələsidir. Böyük həcmli data bazaları adətən müxtəlif platformalar, qurumlar və ya fərqli şəxslər tərəfindən hazırlanır və bu müxtəliflik, datanın keyfiyyətində ciddi dəyişikliklərə səbəb ola bilər. Buna görə də, jurnalistlər xam datadan istifadə etməzdən əvvəl mənbənin etibarlılığını, datanın nə zaman toplandığını və hansı metodologiya əsasında hazırlandığını mütləq araşdırmalıdır. Məsələn, ictimai rəy sorğularına aid bir datasetin müəyyən bir auditoriyanı təmsil edib-etmədiyini və ya akademik araşdırmaların metodoloji cəhətdən hansı standartlara cavab verdiyi xəbər məzmununun inandırıcılığına birbaşa təsir göstərəcəkdir. Bu baxımdan, şəffaflıq və hesabatlılıq jurnalistin həm oxuculara, həm də mənbələrə qarşı məsuliyyətini müəyyənləşdirir. Dataya necə çıxış əldə edildiyi, hansı kriteriyalar əsasında seçildiyi və analiz prosesinin hansı metodlarla aparıldığı aydın şəkildə izah olunduqda, jurnalistikanın obyektivliyi və etibarlılığı daha da artır.

Datanın toplanmasından dərhal sonra gələn data təmizləmə prosesi, data jurnalistikasının uğurunu müəyyən edən ikinci əsas mərhələdir. Xam data setləri çox vaxt natamam, ziddiyyətli, uyğunsuz və ya təkrarlanan qeydləri özündə ehtiva edə bilər. Buna görə də, jurnalistlər yalnız data arxivçisi kimi davranmamalı, data keyfiyyətini artırmaq üçün statistik və analitik metodlardan istifadə etməlidirlər. Məsələn, bələdiyyə xərcləri ilə bağlı qeydlərdə təkrarlanan datalar və ya yanlış təsnif edilmiş xərclər təmizlənmədən analiz olunarsa, büdcə vəsaitlərinin istifadəsi haqqında yanıltıcı bir mənzərə yarana bilər. Bu cür səhvlər təkcə xəbərin doğruluğunu zədələməklə qalmır, həm də data jurnalistikasına olan etibarını sarsıdır. Bu səbəbdən, natamam data nöqtələrinin tamamlanması, anormal göstəricilərin müəyyən edilməsi, təkrarlanan qeydlərin silinməsi və tutarlı bir data çərçivəsinin yaradılması, hazırlanan materialın sağlam bir baza üzərində qurulması üçün vacibdir [1, s. 61-62].

Data təmizləmə mərhələsi uğurla başa çatdıqdan sonra, data analizi mərhələsi başlayır. Bu proses, jurnalistikanın tədqiqatçı yönünü ən güclü şəkildə üzə çıxaran mərhələdir. Müasir dövrdə

statistik analiz metodları ilə yanaşı, data mədənciliyi texnikaları və maşın öyrənmə alqoritmləri geniş həcmli data setlərində gizli nümunələri və əlaqələri aşkar etmək üçün sıx istifadə edilir [9, s. 166]. Məsələn, müəyyən sahələrə ayrılan dövlət dəstəyinin zaman içindəki dinamikasının analizi, investisiya tendensiyalarını, sektorlar arasındakı güc balansını və ya ictimai ehtiyaclara yönələn resurs bölgüsünü ortaya qoya bilər. Eyni şəkildə, şəhər miqyasında cinayət göstəricilərinin statistik təhlili, hansı bölgələrdə hansı növ cinayətlərin artıb və ya azaldığını müəyyən etməyə kömək edərək yerli idarəetmənin siyasət planlamasına töhfə verə bilər. Bu məqamda jurnalistin tənqidi yanaşması xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Rəqəmlərin yalnız quru statistik məlumatlar kimi deyil, sosial, iqtisadi və siyasi kontekstdə düzgün şəkildə şərh edilməsi, ictimaiyyəti doğru istiqamətləndirməyin açarıdır [13, s. 30].

Data jurnalistikasını digər xəbərçilik növlərindən fərqləndirən əsas cəhətlərdən biri də data vizualizasiyasıdır. Xüsusilə böyük data setlərində, rəqəmsal informasiyanı yalnız mətn formasında təqdim etmək çox vaxt kifayət etmir. Oxucuların mürəkkəb statistik nəticələri anlamaqda və bu bilgiləri gündəlik həyatlarında istifadə etməkdə çətinlik çəkməsi mümkündür. Buna görə də, data jurnalistikasında istifadə olunan qrafiklər, xəritələr, infoqrafiklər və interaktiv data alətləri oxucunun xəbərə daha aktiv şəkildə qoşulmasına imkan yaradır və bununla da informasiya daha asan qavranılır [10, s. 48-49]. Məsələn, seçki nəticələrinə dair bir xəbər təkcə səsələrin faiz nisbətlerini sadalamaqla deyil, bölgələrə görə dəyişiklikləri göstərən interaktiv xəritələr vasitəsilə təqdim edildikdə, seçici meyillərini və sosial-iqtisadi amillərin bu nəticələrə təsirini daha dərinləndirən analiz etmək mümkün olur [12, s. 97]. Eyni şəkildə, global istiləşmə, temperatur dəyişiklikləri və dəniz səviyyəsinin yüksəlməsi kimi ekoloji dataların vizual xəritələrlə təqdim olunması, ictimaiyyətin bu məsələlərə dair maariflənməsini artırır və ictimai müzakirələrə dinamizm qazandırır.

Mətn əsaslı xəbər anlatımını daha da gücləndirmək üçün istifadə olunan infoqrafiklər və izahedici qrafiklər, rəqəmsal datalar arasındakı əlaqələrin daha tez və aydın şəkildə qavranmasına kömək edir. Uğurlu data vizualizasiyası oxucunun mövzuya həm estetik, həm də analitik müstəvidə baxmasını təmin edir [11, s. 3]. Bu yanaşma sayəsində ictimaiyyət yalnız informasiyanı passiv şəkildə istehlak etmir, həm də dataya əsaslanaraq öz nəticələrini çıxarmaq, fərqli suallar vermək və məzmun üzərində dərin düşünmək üçün imkan əldə edir.

Data jurnalistikasında data vizualizasiyasının ən vacib mərhələlərindən biri, hansı datanın hansı formada təqdim ediləcəyinin düzgün müəyyənləşdirilməsidir. Burada tədqiqatçıların vurğuladığı “data mükəmməlliyi” prinsipi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Tədqiqatçıların fikrincə, uğurlu bir data vizualizasiyası həm dataya sadıq qalmalı, həm də informasiyanı maksimum dərəcədə sadə və aydın şəkildə təqdim etməlidir [8]. Həddindən artıq vizual effektlər və təsirli dizayn elementləri dataya əsaslanan əsas mesajı gizlədə bilər və oxucunun yanlış nəticələr çıxarmasına səbəb ola bilər. Buna görə də, parlaq və diqqətçəkici qrafiklər hazırlamaq yerinə, məlumatın göstərdiyi tendensiyalar, müqayisələr və istisna hallar üzərində fokuslanmaq əsas məqsəd olmalıdır. Bu yanaşma həm jurnalistlərin, həm də oxucuların datanı daha düzgün şəkildə təhlil etməsinə kömək edir.

Digər mühüm məqam, infoqrafika və interaktiv vizual alətlərin istifadəçiyə hansı dərəcədə nəzarət təqdim edəcəyidir. Alberto Cairo “Funksional Sənət” (The Functional Art) adlı əsərində [3], interaktiv qrafiklərin oxucunu data ilə “əlaqəyə girməyə” və onu daha dərinləndirən araşdırmağa təşviq etdiyini vurğulayır. Məsələn, seçki nəticələrini göstərən interaktiv bir xəritə, istifadəçilərə fərqli bölgələri seçərək əvvəlki illərlə müqayisə aparmaq və ya demoqrafik datalarla seçki nəticələrini eyni vaxtda analiz etmək imkanı verə bilər. Bunun nəticəsində jurnalistik məzmun sadəcə tək tərəfli informasiya təqdim etməklə kifayətlənmir, əksinə oxucuların fərqli dəyişənləri araşdırma biləcəyi, öz müşahidələrini edə biləcəyi və dərin analizlər apara biləcəyi dinamik bir mühitə çevrilir.

Data vizualizasiyasının uğuru yalnız estetik dizaynla deyil, həm də əlçatanlıqla birbaşa bağlıdır. Görmə məhdudiyyəti olan istifadəçilər və ya rəng korluğu kimi vizual məhdudiyyətlərə sahib olan şəxslər üçün uyğun rəng palitralarının seçilməsi, mətn izahlarının tam verilməsi və alternativ təsvirlərin əlavə edilməsi, jurnalistikanın inklüzivlik və etik dəyərlərinə xidmət edir. Bundan əlavə, data vizualizasiyasında istifadə edilən simvollar, ölçü sistemləri və ox işarələri oxucunun asanlıqla anlama biləcəyi şəkildə tərtib olunmalıdır. Yanlış ölçü seçimi və ya qeyri-dəqiq ox nişanları, datadakı real tendensiyaları gizlədə bilər və ya həqiqətdə olduğundan daha böyük və ya kiçik dəyişikliklər varmış kimi göstərə bilər. Bu isə oxucunun yanlış nəticələr çıxarmasına səbəb ola bilər [5, s. 45].

Data jurnalistikasında hekayələşdirmə, rəqəmləri və statistik göstəriciləri oxucunun gündəlik həyatı ilə əlaqələndirərək daha anlaşılan və təsirli bir informasiya təqdim etməyə imkan verir [12, s. 97]. Ənənəvi jurnalistikada 4N+1K+1H (Nə?, Nə vaxt?, Necə?, Niyə?, Kim?, Harada? sualları mühüm rol oynadığı kimi, data jurnalistikasında da bu sualların cavablandırılması informasiyanın doğru strukturlaşdırılması üçün əsasdır. Lakin data jurnalistikası bu suallara cavab verərkən daha çox vizual vasitələrdən istifadə edir. Məsələn:

- “Harada?” sualına cavab vermək üçün məkan təhlili aparan xəritələrdən istifadə olunur.
- “Nə vaxt?” sualına cavab üçün zaman ardıcılığını göstərən qrafiklər və ya zaman xətti diaqramları təqdim edilir.

Bu yanaşma oxucuların hadisələrin inkişafını həm xronoloji, həm də coğrafi baxımdan izləməsinə asanlaşdırır və onları məlumatla daha dərin bir səviyyədə əlaqəyə girməyə təşviq edir [10, s. 169].

Bundan əlavə, “Necə?” və “Niyə?” suallarının cavablarını açıqlamaq üçün səbəb-nəticə əlaqələrini əks etdirən diaqramlardan istifadə edilir. Bu cür vizual alətlər, mürəkkəb data setlərində gizli qalan tendensiyaları və nümunələri üzə çıxararaq xəbərlərin daha dərin və anlaşıqlı olmasını təmin edir [1, s. 61-62]. Nəticədə, data əsaslı xəbərçilik təkcə məlumat təqdim etmir, həm də oxucunun həmin məlumatı mənimsəməsinə və yadda saxlamasına asanlaşdırır.

Data jurnalistikası jurnalistlərin texniki bacarıqlara sahib olmasını tələb edən bir sahədir. Böyük həcmli datanı analiz etmək və vizuallaşdırmaq üçün müxtəlif proqram və alətlərdən istifadə olunur [2, s. 394]. Lakin data jurnalistikasında təkcə texniki alətlərdən istifadə bacarığı kifayət etmir. Effektiv data vizuallaşdırması yaratmaq üçün dizayn prinsipləri və idrak psixologiyasını bilmək də vacibdir. İnsan beyni rənglər, formalar və düzülüşlər vasitəsilə informasiyanı qəbul edir və bu elementlərdən düzgün istifadə edildikdə, məlumatın daha anlaşıqlı olması təmin edilir [13, s. 30].

Data vizualizasiyası, data jurnalistikasının əsas ünsürlərindən biri olmaqla, xəbərin etibarlılığına və oxucu üzərindəki təsirinə birbaşa təsir göstərir. Vizual sübutların təqdim edilməsi, məqalədə yer alan məlumatların daha inandırıcı qəbul olunmasına və oxucunun xəbərə daha dərinləndirən nüfuz etməsinə imkan yaradır. Məsələn, iqtisadi böhranların cəmiyyətə təsirini araşdıran bir xəbər məqaləsi, sadəcə statistik məlumatları təqdim etdikdə quru və səthi qala bilər. Lakin zaman ardıcılığını əks etdirən qrafiklər və ya coğrafi xəritələr bu datanı vizual kontekstə yerləşdirərək daha aydın və konkret hala gətirir. Bu yanaşma oxucunun məlumatı daha asan qavramasına, xəbərin cəlbediciliyinin artmasına və ümumi etibarlılığının möhkəmlənməsinə şərait yaradır [1, s. 61-62]. Bununla yanaşı, interaktiv vizualizasiya oxucuya təqdim olunan datanı fərqli baxış bucaqlarından araşdırmaq imkanı yaradır. Müxtəlif bölgələri, zaman aralıqlarını və ya spesifik kateqoriyaları seçərək “öz təhlilini” aparmaq fürsəti qazanan oxucular, məzmunu daha obyektiv şəkildə dəyərləndirir və daha geniş perspektivdən analiz edə bilirlər.

Data jurnalistikasının ən böyük üstünlüklərindən biri, xəbərlərin etibarlılığını və şəffaflığını artıran bir çərçivə təqdim etməsidir. Böyük həcmli və ya açıq data dəstlərindən istifadə edildikdə,

məqalədə yer alan məlumatların mənbələrini oxucu ilə paylaşmaq mümkün olur [7, s. 44]. Bu yanaşma oxuculara təqdim edilən məlumatları yoxlamaq və alternativ təhlillər aparmaq imkanı yaradır. Bu da media qurumlarının hesabatlılığını artıraraq, mümkün dezinformasiyanın qarşısını almağa kömək edir.

Nəticə

Data jurnalistikası ənənəvi xəbərçilik prinsiplərini data analizi, statistika və dizayn kimi sahələrlə birləşdirən innovativ bir yanaşmadır. Bu metod, xəbərlərin dəqiqliyini və etibarlılığını artırmaqla yanaşı, oxucuların daha geniş perspektiv qazanmasına imkan yaradır. Böyük data dövründə informasiyanın həcmi və sürəti artdıqca, media istehlakçılarının dəqiq və təsirli məlumatlara çıxış ehtiyacı da yüksəlir. Bu kontekstdə data jurnalistikası təkcə məlumat ötürən bir vasitə deyil, həm də oxucuya tənqidi düşünmə və analiz imkanı verən bir platformaya çevrilir.

Data vizualizasiyası mürəkkəb məlumatları daha anlaşılan və təsirli formada təqdim edərək, jurnalistikanın informasiya maarifləndirmə funksiyasını gücləndirir. Bundan əlavə, data əsaslı jurnalistika şəffaflığı və hesabatlılığı artıraraq media qurumlarının ictimaiyyət qarşısında etibarlılığını yüksəldir. Açıq data mənbələrinin istifadəsi, oxucuların təqdim olunan məlumatları yoxlamasına və fərqli bucaqlardan təhlil aparmasına imkan yaradır. Bu, dezinformasiyanın qarşısını almağa və ictimai rəyin daha sağlam formalaşmasına töhfə verir.

Beləliklə, data jurnalistikası müasir mediada sadəcə texniki bir yenilik deyil, həm də cəmiyyətin məlumat əldə etmə vərdişlərini dəyişdirən və informasiya ekosisteminə yeni standartlar müəyyən edən bir yanaşmadır. Texnoloji alətlərin və analitik metodların birgə istifadəsi, media istehlakçısını passiv oxucudan aktiv məlumat araşdırıcısına çevirərək, demokratik iştirakçılığı və ictimai müzakirələri gücləndirir. Bu baxımdan, data jurnalistikası gələcəyin jurnalistikasında əsas istiqamətlərdən biri olmağa davam edəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Aslan, A., Bayrakçı, S., & Küçükvardar, M. (2016). Bilişim çağında geleneksel gazeteciliğin dönüşümü: Veri gazeteciliği. *Marmara İletişim Dergisi*, 26, 55-70.
2. Appelgren, E., & Gunnar, N. (2014). Data journalism in Sweden. *Digital Journalism*, 2(3), 394-405.
3. Cairo, A. (2013). *The functional art: An introduction to information graphics and visualization*. New Riders.
4. Coddington, M. (2015). Clarifying journalism's quantitative turn. *Digital Journalism*, 3(3), 331-348.
5. Freedman, D., Pisani, R., & Purves, R. (2007). *Statistics* (4th ed.). W.W. Norton & Company Ltd.
6. Gray, J., Chambers, L., & Bounegru, L. (Eds.). (2012). *The data journalism handbook: How journalists can use data to improve the news*. O'Reilly Media Inc.
7. Hughes, N. (2013). A beginner's guide to data journalism and data mining/scraping. In J. Mair & R. Lance Keeble (Eds.), *Data journalism: Mapping the future* (pp. 43-50). Abramis Academic Publishing.
8. Iversen, I. H. (1988). Tactics of graphic design: A review of Tufte's *The visual display of quantitative information*. *Journal of the Experimental Analysis of Behavior*, 49, 171-189.
9. Kalseth, K., & Cummings, S. (2001). Knowledge management: Development strategy or business strategy? *Information Development*, 17(3), 163-172.
10. Kirk, A. (2012). *Data visualization: A successful design process*. Packt Publishing.
11. Smiciklas, M. (2012). *The power of infographics: Using pictures to communicate and connect with your audiences*. Que Publishing.
12. Tuchman, G. (1976). Telling stories. *Journal of Communication*, 26(93).
13. Ware, C. (2012). *Information visualization: Perception for design*. Elsevier.

**Bakı Dövlət Universiteti
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
E-mail:vafa1.aslan@gmail.com*

Vafa Isgandarova

HOW CAN DATA VISUALIZATION METHODS INCREASE THE CREDIBILITY AND IMPACT OF DATA-BASED STORIES IN DATA JOURNALISM?

In the modern media ecosystem, the rapid production and dissemination of information have made visual presentation an essential tool for enhancing reader comprehension and perception. Data journalism not only involves the analysis and presentation of statistical information but also aims to develop the critical thinking skills of the audience. Within this framework, the study evaluates the impact of data visualization on the accuracy, objectivity, and role of informed decision-making in public discourse. The use of graphics, maps, infographics, and interactive visualization tools transforms information consumers into more active participants and contributes to the transparency and reliability principles of journalism. The findings indicate that visual presentation not only makes data more comprehensible but also fosters stronger engagement with media consumers and facilitates more objective decision-making based on information.

Keywords: *data journalism, visualization, media technologies, infographics, reliability*

Вафа Искендарова

КАК МЕТОДЫ ВИЗУАЛИЗАЦИИ ДАННЫХ МОГУТ ПОВЫСИТЬ ДОСТОВЕРНОСТЬ И ЗНАЧИМОСТЬ СТАТЕЙ, ОСНОВАННЫХ НА ДАННЫХ, В ЖУРНАЛИСТИКЕ, ПОСВЯЩЕННОЙ ДАННЫМ?

Поскольку производство и распространение информации стремительно развиваются в современной медиаэкосистеме, визуальное представление новостей стало важным инструментом для улучшения восприятия и понимания читателями. Целью журналистики данных является не только анализ и представление статистических данных, но и развитие навыков критического мышления аудитории. В этом контексте исследование оценивает влияние визуализации данных на точность, объективность и обоснованность процессов принятия решений общественностью. Использование графиков, карт, инфографики и интерактивных средств визуализации делает потребителей информации более активными участниками и способствует соблюдению принципов прозрачности и достоверности журналистики. Результаты показывают, что визуальное представление не только делает информацию более понятной, но и создает более прочную связь с потребителями СМИ и позволяет принимать более объективные обоснованные решения.

Ключевые слова: *журналистика данных, визуализация, медиатехнологии, инфографика, надежность*

Filologiya elmləri doktoru Firudin Rzayev tərəfindən təqdim edilmişdir.

**İlk daxilolma tarixi: 11.07.2025
Son daxilolma tarixi: 08.08.2025**